

ДЕРЖАВНА РЕГУЛЯТОРНА СЛУЖБА УКРАЇНИ

вул. Арсенальна, 9/11 м. Київ 01011, тел. (044) 254-56-73, факс (044) 254-43-93
E-mail: inform@dkrp.gov.ua, Web: <http://www.drs.gov.ua>, код ЄДРПОУ 39582357

від _____ № _____
на № _____ від _____

Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг

*Про розгляд
проекту акта*

Державна регуляторна служба України відповідно до Закону України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» (далі - Закон) розглянула проект розпорядження Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг «Про затвердження Методики визначення нормативу витрат на виплати страховим посередникам» (далі – проект розпорядження) та документи, що додаються до проекту розпорядження, подані Нацкомфінпослуг листом від 04.04.2019 № 2200/12-5.

Проект розпорядження неодноразово був предметом розгляду Державної регуляторної служби України, за результатами чого розробнику повідомлялось про невідповідність проекту розпорядження принципам державної регуляторної політики.

Повторно наданий проект регуляторного акта також не може бути погоджений з огляду на таке.

У листі Державної регуляторної служби України від 26.04.2019 № 2889/0/20-19 наголошувалось на тому, що відповідно до статті 9 Закону усі зауваження і пропозиції щодо проекту регуляторного акта та відповідного аналізу регуляторного впливу, одержані протягом встановленого строку, підлягають обов'язковому розгляду розробником цього проекту. За результатами цього розгляду розробник проекту регуляторного акта повністю чи частково враховує одержані зауваження і пропозиції *або мотивовано їх відхиляє*.

У листі Нацкомфінпослуг від 04.04.2019 № 2200/12-5 зазначено, що зауваження заінтересованих суб'єктів враховані лише частково.

При цьому зазначаємо, що на адресу Державної регуляторної служби України продовжують надходити звернення від суб'єктів, на яких поширюється дія регулювання, а саме, від Української федерації убезпечення та Асоціації «Страховий бізнес» (копії листів додаються).

Державна регуляторна служба України

ВІХ №5703/0/20-19 від 18.07.2019

Бутко Тетяна Анатоліївна

З метою недопущення порушення принципу прозорості та врахування громадської думки, визначеного статтею 4 Закону, а також врегулювання спірних питань, вважаємо за доцільне розглянути надані зауваження та пропозиції.

Ураховуючи викладене, за результатами проведеної експертизи відповідно до статті 30 Закону України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» Державна регуляторна служба України повідомляє про невідповідність проекту розпорядження Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг «Про затвердження Методики визначення нормативу витрат на виплати страховим посередникам» принципам державної регуляторної політики.

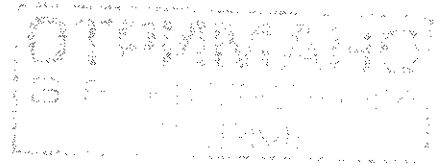
Додаток на 15 арк.

**В.о. Голови Державної
регуляторної служби України**

В. ЗАГОРОДНІЙ

УКРАЇНСЬКА
ФЕДЕРАЦІЯ
УБЕЗПЕЧЕННЯ

Державна регуляторна служба
України
вул. Арсенальная, 9/11
м. Київ, 01011 e-mail: inform@dkrp.gov.ua

11.07.2019 № 2/18/19

На № _____

*Щодо доопрацьованого проекту розпорядження
Нацкомфінпослуг «Про затвердження Методики визначення
нормативу витрат на виплати страховим посередникам»*

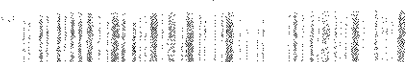
Українська федерація ubezpieчення (далі – УФУ) опрацювала оприлюднений 10 червня 2019 року на веб-сайті Нацкомфінпослуг доопрацьований проект розпорядження «Про затвердження Методики визначення нормативу витрат на виплати страховим посередникам» (далі – Проект розпорядження, Методика) та **просить не погоджувати Проект розпорядження, направити його на доопрацювання, а при затвердженні остаточної редакції врахувати наступне:**

1. Методикі розроблено відповідно до підпункту 141.1.3 пункту 141.1 статті 141 розділу III Податкового кодексу України (ПКУ).

Окрім цього, варто зазначити, що фактично зазначена новація **не відповідає самій суті податку на прибуток підприємств, оскільки об'єктом оподаткування даного податку стосовно страхових компаній стануть також і витрати**, що не відповідає європейській практиці, а отже суперечить євроінтеграційним пріоритетам України. Фактично запровадження даної новації суперечить підпункту 4.1.8. пункту 4.1 статті 4 самого Податкового Кодексу щодо принципу нейтральності оподаткування, оскільки зумовить зниження конкурентоздатності вітчизняних страховиків внаслідок скорочення обсягів реалізації страхових продуктів і, як наслідок, страхових премій.

Стаття 41 Закону України «Про страхування» прямо вказує, що «не допускається, за винятком обов'язкових видів страхування, страхування життя, майна фізичних осіб, перестрахування, страхування експортно-імпорتنних поставок під гарантію держави, страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою та діяльності страхових посередників, будь-яке централізоване регулювання (уніфікації, обмеження, обов'язковість тощо) розмірів страхових платежів (тарифів) і страхових сум (страхового відшкодування), умов укладання страхових договорів, взаємовідносин страховика і страхувальника, якщо вони не суперечать законодавству України». А стаття 42 цього ж Закону вказує, що «держава гарантує дотримання і захист майнових та інших прав і законних інтересів страховиків, умов вільної конкуренції у здійсненні страхової діяльності. Втручання в діяльність страховиків з боку державних та інших органів забороняється».

Відповідно до підпункту 4.1.9. пункту 4.1 статті 4 Податкового кодексу України зміни до будь-яких елементів податків та зборів не можуть вноситися пізніше, як за шість місяців до початку нового бюджетного періоду, в якому будуть діяти нові правила та ставки. Податки та збори, їх ставки, а також податкові пільги не можуть змінюватися протягом бюджетного року.

Відповідно до п. 3 Проекту розпорядження «Це розпорядження набирає чинності з дня його офіційного опублікування та застосовується починаючи з податкового (звітного) періоду, на який припадає дата набрання чинності».

Згідно з підпунктом 137.4. статті 137 Податкового кодексу України податковими (звітними) періодами для податку на прибуток підприємств, крім випадків, передбачених пунктом 137.5 цієї статті, є календарні: квартал, півріччя, три квартали, рік.

Податкова декларація з податку на прибуток підприємства, форма якої затверджена наказом Міністерства фінансів України 20 жовтня 2015 року № 897 (у редакції наказу Міністерства фінансів України від 28 квітня 2017 року № 467) податковим (звітним) періодом також визначає: І квартал, півріччя, три квартали, рік.

Податкова декларація **розраховується наростаючим підсумком**. Податковий (звітний) період починається з першого календарного дня податкового (звітного) періоду і закінчується останнім календарним днем податкового (звітного) періоду.

Застосування норм Проекту розпорядження «починаючи з податкового (звітного) періоду, на який припадає дата набрання чинності», є неможливим, з точки зору норм чинного податкового законодавства, оскільки законодавець чітко визначає, які періоди слід вважати звітними (податковими) періодами: І квартал, півріччя, три квартали, рік.

Очікується, що розпорядження може набрати чинності посереднім року, не раніше липня 2019 р., що припадає на звітний (податковий) період – **три квартали 2019 року**. Це означає, що страховики повинні застосовувати норми розпорядження, починаючи з початку звітного року. Говто ця норма є такою, що змушує здійснити **перерахунок фінансового результату до оподаткування** страховика та визначення позитивної різниці, починаючи з початку звітного року – з 01 січня 2019 року.

Крім вищезазначеного, є страховики, що складають податкову декларацію раз на рік, і для таких страховиків звітним (податковим) періодом є календарний (фінансовий) рік, який починається 1 січня та закінчується 31 грудня, які теж змушені будуть застосовувати норму розпорядження, починаючи з 1 січня 2019 року.

Ветановлення терміну набуття чинності розпорядженням в середній календарного року призведе до фактичного застосування його норм до податкових (звітних) періодів, які передують даті набрання чинності розпорядженням, що є порушенням норм Конституції України.

Відповідно до статті 58 Конституції України закони та інші нормативно-правові акти не мають зворотної дії в часі, крім випадків, коли вони пом'якшують або скасовують відповідальність особи.

Вбачаємо в такому правозастосуванні **порушення законних інтересів страховиків**, а також цілком очікуване застосування податковими органами вимог до страховиків розраховувати норматив витрат, починаючи з 01 січня 2019 року, оскільки податковим (звітним) періодом, як зазначалось вище, слід вважати три квартали звітного фінансового року та рік.

Згідно п.3. статті 27 «Бюджетного Кодексу України» «**Закони України або їх окремі положення, які впливають на показники бюджету (зменшують надходження бюджету та/або збільшують витрати бюджету) і приймаються:**

...
ідея 15 липня року, що передус плановому, вводиться в дію не раніше початку бюджетного періоду, що настає за плановим».

У Аналізі регуляторного впливу (Додаток 2) «Бюджетні витрати на адміністрування регулювання для суб'єктів великого і середнього підприємництва» прямо зазначено, що витрати бюджету Нацкомфінпослуг обриває як 463 640,46 грн. на рік, тобто згідно Конституції, Податкового та Бюджетного Кодексів набрання чинності Методики до 01.01.2020 року буде суперечити нормам чинного законодавства.

Відповідно, пропонуємо викласти пункт 3 Проекту розпорядження у наступній редакції: «3. Це розпорядження набирає чинності з дня його офіційного опублікування та застосовується починаючи з 1 січня 2020 року».

2. Пункт 1 пункту 5 Проекту Методики визначення нормативу витрат на виплати страховим посередникам (далі – Методика) не містить чіткого визначення, яку саме максимальну граничну велику нормативних витрат на ведення справи у страховому тарифі, розраховану страховиком відповідно до законодавства та зазначену ним у правилах страхування слід застосовувати за видами добровільного страхування у випадку, якщо за одним видом страхування страховик отримує страхові платежі за договорами страхування, що укладені на підставі декількох правил добровільного страхування та однієї ліцензії.

У таких правилах добровільного страхування норматив витрат на ведення справи може бути різним. Наприклад, за **правилами добровільного страхування майна (іншого, ніж передбачено пунктами 5-9 статті 6 Закону України «Про страхування»)** норматив витрат на ведення справи може складати 35%, а за **правилами добровільного страхування будівельно-монтажних робіт, які відносяться до цієї ж ліцензії – 45%**. Вказані правила добровільного страхування містять різні розміри нормативів витрат на ведення справи, але є одним видом страхування відповідно до отриманої страховиком ліцензії.

Пункт 4 Методики містить формулу розрахунку нормативу витрат, яка включає у себе, зокрема:

$$НВ = \sum_{i=1}^N B_i \times H_i + I$$

H_i – норматив витрат на ведення справи страховика за **i -м видом страхування** на останню звітну (податкову) дату;

N – кількість видів страхування, за якими страховиком протягом звітного (податкового періоду) здійснювалася страхова діяльність;

i – вид страхування, за яким страховиком протягом звітного (податкового) періоду здійснювалася страхова діяльність.

I – інвестиційний дохід страховика, одержаний (нарахований) протягом звітного періоду».

Пропонується в п.4 Методики у формулу розрахунку нормативу витрат страховика на виплати страховим посередникам окрім інвестиційного доходу, одержаного страховиком, також додати інші форми доходу, наприклад, одержану орендну платню, одержані регресні вимоги тощо.

Зі свого боку учасники УФУ проаналізували правила добровільного страхування, які зареєстровані у Нацкомфінпослуг, та встановили, що розмір нормативу витрат на ведення справи є дуже різним за різними видами у різних компаній, але найчастіше, у 86,1% від всіх правил страхування, він становить 30-40%:

Розмір нормативу витрат на ведення справи	Кількість проаналізованих правил страхування	Частота використання, %
20%	12	3,4%
25%	13	3,7%
30%	126	35,9%
35%	29	8,3%
40%	147	41,9%

Розмір нормативу витрат на ведення справи	Кількість проаналізованих правил страхування	Частота використання, %
45%	14	4,0%
50%	10	2,8%
Разом	351	100,0%

З метою уникнення неоднозначного тлумачення вказаної норми, пропонуємо підпункт 1 пункту 5 Методики викласти у наступній редакції:

«1) за видами добровільного страхування – максимальна гранична частка нормативних витрат на ведення справи у страховому тарифі, розрахована страховиком відповідно до законодавства та зазначена ним у правилах страхування, що зареєстровані Державною комісією з регулювання ринків фінансових послуг України або Нацкомфінпослуг. Якщо страхова діяльність здійснювалась страховиком у звітному (податковому) періоді за одним видом страхування на підставі декількох правил добровільного страхування, для визначення нормативу витрат за таким видом страхування застосовується найбільша величина нормативу витрат на ведення справи, вказана у відповідних правилах добровільного страхування».

Якщо правилами страхування не встановлено розміру нормативних витрат на ведення справи, то він визначається у розмірі 35 відсотків».

Введення Методики без надання страховикам перехідного періоду для приведення діяльності учасників ринку у відповідність до нових умов, створить штучні конкурентні переваги тим учасникам ринку, у яких на даний момент зареєстровано більший розмір нормативу витрат страховика у правилах страхування, тому що вони зможуть сплачувати більший розмір винагороди страховим посередникам без додаткового податку.

При цьому слід враховувати, що у зв'язку із змінами у кон'юктурі ринку, показниками збитковості та прибутковості кожного виду страхування, введення нових маркетингових підходів тощо правила страхування постійно змінюються, тому Методика повинна враховувати ситуації, коли до правил страхування та до нормативу витрат на ведення справи страховиком вносяться зміни (збільшуються або зменшуються). Запропонована редакція Методики не враховує звичайну практику роботи страховиків, а саме невизначеність, що при змінах у правилах страхування **наражає страховиків на дискреційне застосування податковими органами санкцій та штрафів.**

3. Аналіз наведених норм законодавчих актів щодо діяльності страхових посередників, в тому числі ухвалених змін до Податкового Кодексу України, дає підстави для висновку, що їх внесення створило юридичну невизначеність щодо ключових витань у застосуванні цих норм, а саме кола відповідних осіб, видів дія (послуг) страхових посередників, а отже і належного розрахунку податків.

Тому, застосування зазначених норм Податкового Кодексу України у запропонованому варіанті Методики буде мати наслідком виключно посилення адміністративного тиску на страховиків та страхових посередників з боку фіскальних органів, оскільки для визначення чи є в наявності податкова різниця відповідно до підпункту 141.1.3 Податкового Кодексу України необхідно провести ретельну перевірку страховика та страхових посередників, яка виходить за межі аналізу офіційної фінансової звітності. При цьому, таку перевірку мають пройти всі учасники цих відносин, незалежно від того чи сплачують вони «великі» (понад граничні) винагороди посередникам чи ні, і як наслідок інвестиційна привабливість страхового ринку у зв'язку з таким податковим навантаженням, відсутністю загальноприйнятих механізмів формування попиту і просування послуг значно зменшиться. Проведення такої роботи призведе до збільшення адміністративних витрат кожного страховика і, відповідно, до зменшення оподаткованого прибутку та надходжень до бюджету від страхової галузі.

Окрім цього зросте навантаження на співробітників фіскальних органів, які зобов'язані будуть здійснювати подібні перевірки.

Разом з цим, створення законодавчого поля з широкими дискреційними повноваженнями фіскальних органів, зокрема, щодо надання висновків, які особи відносяться до «інших осіб», які дії (послуги) відносяться до «послуг щодо укладання (продовження) договору», створює значні корупційні ризики, не відповідає принципу передбачуваності та юридичної визначеності.

4. Аналіз регуляторного впливу, розроблений Нацкомфінпослуг, зокрема Додаток 1 «Витрати на одного суб'єкта господарювання великого і середнього підприємництва, які виникають внаслідок дії регуляторного акта» не містять ніякої інформації щодо витрат, пов'язаних із веденням обліку, підготовкою та поданням звітності державним органам, в той час, коли лише витрати кожного страховика України на технічну розробку додатків до своїх програмно-облікових комплексів будуть становити від 35 тис. грн., що за найменшими оцінками перевищать 9,2 млн. грн. для 265 страховиків.

Також немає розрахунків щодо переукладання договорів із посередниками та іншими особами, що потребує значних адміністративних витрат платників податку (страховиків) на зміну облікової політики, внутрішніх процедур тощо. Ці додаткові адміністративні витрати страховика автоматично призведуть до зменшення бази оподаткування податком на прибуток.

Така невідповідність АРВ та фактичному стану справ доводить, що Нацкомфінпослуг не врахував всіх альтернатив та створює можливі наслідки прийняття Методики саме у такій редакції.

У Додатку 2 «Бюджетні витрати на адміністрування регулювання для суб'єктів великого і середнього підприємництва» зазначені витрати бюджету лише тільки Нацкомфінпослуг, як державного органу, але не враховуються витрати податкових органів по перевірці нарахувань винагород за послуги щодо укладання (продовження) договору страхування.

Тобто відстежити регуляторний вплив Проекту Розпорядження на підставі підготовленого Нацкомфінпослуг АРВ неможливо.

5. Нацкомфінпослуг у АРВ приводить неспівставні дані, перекручує поняття, що призводить до невірних посилів та висновків щодо варіантів вирішення проблеми. Так, наприклад, Нацкомфінпослуг зазначає, що «протягом тривалого періоду є неприємною ситуація на ринку страхування, коли частка загальних витрат страховиків у валових страхових преміях, отриманих страховиками, перевищує

70%, що, як наслідок, негативно впливає на платоспроможність страховиків, оскільки страхові виплати страховики повинні здійснювати за рахунок власного капіталу, що може призвести в майбутньому до неплатоспроможності таких страховиків та визнання їх банкрутами». Але таке твердження повністю невірне, так як до витрат страховиків відносяться також і всі страхові виплати. Тобто страховики не тільки не задіють власний капітал для виплат страхових відшкодувань (за 2018 рік виплатили 12,9 млрд. грн. страхових відшкодувань), але й не використовують навіть всі кошти резервів (розмір страхових резервів зріс з 21,0 млрд. грн. за 2017 рік до 26,7 млрд. грн. за 2018 рік, що у разі вище сукупних страхових виплат). Тобто відсутні будь-які негативні наслідки, про які зазначає у АРВ Нацкомфінпослуг, навпаки, за підсумками 2018 року страховики України отримали 45,5 млрд. грн. страхових премій, що дало змогу отримати дохід від реалізації послуг страхування у розмірі 29,4 млрд. грн. та сплатити 1,17 млрд. грн. лише одного податку на прибуток.

Згідно консолідованих звітних даних за 2018 рік всі адміністративні, операційні, фінансові, надзвичайні та інші витрати, включаючи витрати, пов'язані з укладанням та пролонгацією договорів страхування (аквізиторські витрати) по відношенню до страхових платежів становили лише 44,5%, що не «перевищує 70%», як визначає у АРВ Нацкомфінпослуг. Тому перекручування звітних даних у АРВ щодо Методики визначення нормативу витрат на виплати виключно страховим посередникам та спроби підміни їх з розрахунками «середнього рівня загальних витрат страховиків у валових страхових преміях», тобто всіх витрат страховика, включаючи страхові виплати, в той час, як згідно офіційним статистичним даним за 2018 рік витрати, пов'язані з укладанням та пролонгацією договорів страхування (аквізиторські витрати) по відношенню до страхових платежів становили лише 21,3%, призводить до невірних висновків. Можна зробити реторне, що визначення проблеми у АРВ Нацкомфінпослуг зроблено цілком невірне, що призвело до невірної вибору способу досягнення цілей проекту Методики, тому такий проект не може бути прийнятий у запропонованій редакції, потребує доопрацювання, в тому числі і аналізу та оцінки інших альтернативних способів досягнення цілей.

6. Згідно ст. 141.1.3 Податкового Кодексу України «фінансовий результат до оподаткування страховика збільшується:

на позитивну різницю між сумою будь-яких виплат (винагород) страховим посередникам та іншим особам за надані послуги щодо укладання (пролонгації) договорів страхування та сумою нормативу витрат на виплати страховим посередникам, розрахованих за методикою, визначеною уновноваженим органом, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, за погодженням з центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну фінансову політику».

Затвердження Методики з визначення нормативу витрат на виплату страховим посередникам Нацкомфінпослуг суперечить положенням ПКУ та Положенню «Про Нацкомфінпослуг», затвердженого Указом Президента України від 23 листопада 2011 року № 1070/2011 за наступними підставами:

Податковий кодекс України регулює відношення, що виникають у сфері справляння податків і зборів, зокрема визначає вичерпний перелік податків та зборів, що справляються в Україні, та порядок їх адміністрування, платників податків та зборів, їх права та обов'язки, компетенцію контролюючих органів, повноваження і обов'язки їх посадових осіб під час адміністрування податків, а також відповідальність за порушення податкового законодавства ст. 1.1 ПКУ).

Згідно ст. 3.1 ПКУ «податкове законодавство України складається з Конституції України; цього Кодексу, Митного кодексу України та інших законів з питань митної справи у частині регулювання правовідносин, що виникають у зв'язку з оподаткуванням митом операцій з переміщення товарів через митний кордон України (далі – законами з питань митної справи); чинних міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України і якими регулюються питання оподаткування; нормативно-правових актів, прийнятих на підставі та на виконання цього Кодексу та законів з питань митної справи; рішень Верховної Ради Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування з питань місцевих податків та зборів, прийнятих за правилами, встановленими цим Кодексом».

Згідно ст. 14.1.1¹ ПКУ **адміністрування податків, зборів, митних платежів, єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування (далі – єдиний внесок) та інших платежів відповідно до законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи (далі – податків, зборів, платежів) – це сукупність рішень та процедур контролюючих органів і дій їх посадових осіб, що визначають інституційну структуру податкових та митних відносин, організують ідентифікацію, облік платників податків і платників єдиного внеску та об'єктів оподаткування, забезпечують сервісне обслуговування платників податків, організацію та контроль за сплатою податків, зборів, платежів відповідно до порядку, встановленого законом.**

З огляду на визначення терміну адміністрування податків, адміністрування полягає в організації комплексу заходів, спрямованих на забезпечення виконання законодавчих та нормативно-правових актів, в тому числі шляхом встановлення переліку витрат страховика, які впливають збільшення/зменшення фінансового результату до оподаткування.

У п. 2 Методики передбачено, що дана Методика застосовується виключно для цілей абз. 3 п. 141.1.3 ПКУ для регулювання відносин у сфері оподаткування страховиків.

З урахуванням вищевказаних норм ПКУ та безпосередньо завдання Методики, закріпленого в п. 2 Методики, встановлення порядку нарахування податку на прибуток, коригування фінансового результату до оподаткування належить до виключної компетенції податкових органів.

Крім того, відповідно до ст. 19 Конституції України органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України.

Стаття 4 Положення «Про Нацкомфінпослуг», затвердженого Указом Президента України від 23 листопада 2011 року № 1070/2011, **визначає виключний перелік Методик**, що відносяться до діяльності страховиків, які встановлює та затверджує Нацкомфінпослуг, зокрема вони:

- «б. Нацкомфінпослуг для забезпечення виконання покладених на неї завдань і функцій **має право:**
- п. 15) – встановлювати вимоги до методики розрахунку викупної суми за договором страхування життя;
- п. 26) – розробляє відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку методичних рекомендацій щодо їх застосування під час ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності у фінансових установах;
- п. 51) – переліку посередницьких послуг у сфері страхування та перестрахування;
- п. 55) – встановлює методику формування страхових резервів із страхування життя;
- п. 65) – затверджує методику визначення звичайної ціни страхового тарифу.»

Затвердження Методики нормативу виплати винагороди страховим посередникам для цілей оподаткування діяльності страховика не входить до компетенції Нацкомфінпослуг та неможливо без попередньої зміни у Положенні «Про Нацкомфінпослуг».

ПРОСИМО:

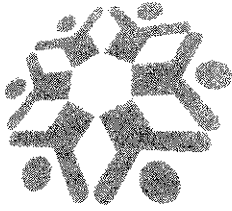
не погоджувати Проект Розпорядження та Методики визначення нормативу витрат на виплати страховим посередникам, оприлюднений Нацкомфінпослуг 10 червня 2019 року, у запропонованій редакції.

З повагою

Президент УФУ

А.І. Перетяжко

АСОЦІАЦІЯ «СТРАХОВИЙ БІЗНЕС»
Об'єднання учасників страхового ринку України
INSURANCE BUSINESS ASSOCIATION
Union of participants of the insurance market of Ukraine

№ 1-159 від 24 червня 2019 р.
на № _____

До Державної регуляторної служби
України
вул. Арсенальная, 9/11
м. Київ, 01011
e-mail: inform@dkrp.gov.ua

Щодо доопрацьованого проекту розпорядження Нацкомфінпослуг «Про затвердження Методики визначення нормативу витрат на виплати страховим посередникам»

Асоціація «Страховий бізнес» (далі – АСБ) опрацювала оприлюднений 10 червня 2019 року на веб-сайті Нацкомфінпослуг доопрацьований проект розпорядження «Про затвердження Методики визначення нормативу витрат на виплати страховим посередникам» (далі - Проект розпорядження, Методика) та **просить не погоджувати Проект розпорядження, направити його на доопрацювання, а при затвердженні остаточної редакції врахувати наступне:**

1. Методику розроблено відповідно до підпункту 141.1.3 пункту 141.1 статті 141 розділу III Податкового кодексу України (ПКУ).

Окрім цього, варто зазначити, що фактично зазначена новація **не відповідає самій суті податку на прибуток підприємств, оскільки об'єктом оподаткування даного податку стосовно страхових компаній стануть також і витрати**, що не відповідає європейській практиці, а отже суперечить євроінтеграційним пріоритетам України. Фактично запровадження даної новації суперечить підпункту 4.1.8. пункту 4.1 статті 4 самого Податкового Кодексу щодо принципу нейтральності оподаткування, оскільки зумовить зниження конкурентоздатності вітчизняних страховиків внаслідок скорочення обсягів реалізації страхових продуктів і, як наслідок, страхових премій.

Стаття 41 Закону України «Про страхування» прямо вказує, що «не допускається, за винятком обов'язкових видів страхування, страхування життя, майна фізичних осіб, перестрахування, страхування експортно-імпорتنних поставок під гарантію держави, страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою та діяльності страхових посередників, будь-яке централізоване регулювання (уніфікація, обмеження, обов'язковість тощо) розмірів страхових платежів (тарифів) і страхових сум (страхового відшкодування), умов укладання страхових договорів, взаємовідносин страховика і страхувальника, якщо вони не суперечать законодавству України». А стаття 42 цього ж Закону вказує, що «державою гарантується дотримання і захист майнових та інших прав і законних інтересів страховиків, умов вільної конкуренції у здійсненні страхової діяльності. Втручання в діяльність страховиків з боку державних та інших органів забороняється».

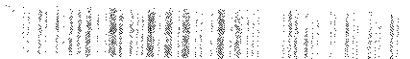
Відповідно до підпункту 4.1.9. пункту 4.1 статті 4 Податкового кодексу України зміни до будь-яких елементів податків та зборів **не можуть вноситися пізніше, як за шість**

вул. Петра Сагайдачного/Горьківська, 10/5, літера А,
м. Київ, Україна: 04070
office@insurancebiz.org www.insurancebiz.org
Ідентифікаційний код 33304264

str. P.Sagaydachnogo/Igorevskaya, 10/5, letter A,
Kyiv, Ukraine, 04070
office@insurancebiz.org www.insurancebiz.org
the Identification code 33304264

0.31

№ 7013/0/19-19 від 04.07.2019

місяців до початку нового бюджетного періоду, в якому будуть діяти нові правила та ставки. Податки та збори, їх ставки, а також податкові пільги не можуть змінюватися протягом бюджетного року.

Відповідно до п. 3 Проекту розпорядження «**Це розпорядження набирає чинності з дня його офіційного опублікування та застосовується починаючи з податкового (звітного) періоду, на який припадає дата набрання чинності**».

Згідно з підпунктом 137.4. статті 137 Податкового кодексу України податковими (звітними) періодами для податку на прибуток підприємств, крім випадків, передбачених пунктом 137.5 цієї статті, є календарні: квартал, півріччя, три квартали, рік.

Податкова декларація з податку на прибуток підприємства, форма якої затверджена наказом Міністерства фінансів України 20 жовтня 2015 року № 897 (у редакції наказу Міністерства фінансів України від 28 квітня 2017 року № 467) податковим (звітним) періодом також визначає: І квартал, півріччя, три квартали, рік.

Податкова декларація **розраховується наростаючим підсумком**. Податковий (звітний) період починається з першого календарного дня податкового (звітного) періоду і закінчується останнім календарним днем податкового (звітного) періоду.

Застосування норм Проекту розпорядження «**починаючи з податкового (звітного) періоду, на який припадає дата набрання чинності**», є неможливим, з точки зору норм чинного податкового законодавства, оскільки законодавець чітко визначає, які періоди слід вважати звітними (податковими) періодами: І квартал, півріччя, три квартали, рік.

Очікується, що розпорядження може набрати чинності посередині року, не раніше липня 2019 р., що припадає на звітний (податковий) період – **три квартали 2019 року**. Це означає, що страховики повинні застосовувати норми розпорядження, починаючи з початку звітного року. Тобто ця норма є нормою, що змушує здійснити **перерахунок фінансового результату до оподаткування** страховика та визначення позитивної різниці, починаючи з початку звітного року – з 01 січня 2019 року.

Крім вищезазначеного, є страховики, що складають податкову декларацію раз на рік, і для таких страховиків звітним (податковим) періодом є календарний (фінансовий) рік, який починається 1 січня та закінчується 31 грудня, які теж змушені будуть застосовувати норму розпорядження, починаючи з 1 січня 2019 року.

Встановлення терміну набуття чинності розпорядженням в середині календарного року призведе до фактичного застосування його норм до податкових (звітних) періодів, які передують даті набрання чинності розпорядженням, що є порушенням норм Конституції України.

Відповідно до статті 58 Конституції України закони та інші нормативно-правові акти не мають зворотної дії в часі, крім випадків, коли вони пом'якшують або скасовують відповідальність особи.

Вбачаємо в такому правозастосуванні **порушення законних інтересів страховиків**, а також цілком очікуване застосування податковими органами вимог до страховиків розраховувати норматив витрат, починаючи з 01 січня 2019 року, оскільки податковим (звітним) періодом, як зазначалось вище, слід вважати **три квартали звітного фінансового року та рік**.

Згідно п.3. статті 27 «Бюджетного Кодексу України» «Закони України або їх окремі положення, які впливають на показники бюджету (зменшують надходження бюджету та/або збільшують витрати бюджету) і приймаються:

...
після 15 липня року, що передусє плановому, вводяться в дію не раніше початку бюджетного періоду, що настає за плановим».

У Аналізі регуляторного впливу (Додаток 2) «Бюджетні витрати на адміністрування регулювання для суб'єктів великого і середнього підприємництва» прямо зазначено, що витрати бюджету Нацкомфінпослуг обраховує як 463 640,46 грн. на рік, тобто згідно Конституції, Податкового та Бюджетного Кодексів набрання чинності Методики до 01.01.2020 року буде суперечити нормам чинного законодавства.

Відповідно, пропонуємо викласти пункт 3 Проекту розпорядження у наступній редакції: «3. Це розпорядження набирає чинності з дня його офіційного опублікування та застосовується починаючи з 1 січня 2020 року».

2. Підпункт 1 пункту 5 Проекту Методики визначення нормативу витрат на виплати страховим посередникам (далі – Методика) не містить чіткого визначення, яку саме максимальну граничну частку нормативних витрат на ведення справи у страховому тарифі, розраховану страховиком відповідно до законодавства та зазначену ним у правилах страхування, слід застосовувати за видами добровільного страхування у випадку, якщо за одним видом страхування страховик отримує страхові платежі за договорами страхування, що укладені на підставі декількох правил добровільного страхування та однієї ліцензії. У таких правилах добровільного страхування норматив витрат на ведення справи може бути різним. Наприклад, за правилами добровільного страхування майна (іншого, ніж передбачено пунктами 5-9 статті 6 Закону України «Про страхування») норматив витрат на ведення справи може складати 35%, а за правилами добровільного страхування будівельно-монтажних робіт, які відносяться до цієї ж ліцензії – 45%. Вказані правила добровільного страхування містять різні розміри нормативів витрат на ведення справи, але є одним видом страхування відповідно до отриманої страховиком ліцензії.

Пункт 4 Методики містить формулу розрахунку нормативу витрат, яка включає у себе, зокрема:

$$НВ = \sum_{i=1}^N B_i \times H_i + I$$

H_i – норматив витрат на ведення справи страховика за **i -м видом страхування** на останню звітну (податкову) дату;

N – кількість видів страхування, за якими страховиком протягом звітного (податкового періоду) здійснювалася страхова діяльність;

i – вид страхування, за яким страховиком протягом звітного (податкового) періоду здійснювалася страхова діяльність.

I – інвестиційний дохід страховика, одержаний (нарахований) протягом звітного періоду».

Пропонується в п.4 Методики у формулу розрахунку нормативу витрат страховика на виплати страховим посередникам окрім інвестиційного доходу, одержаного страховиком, також додати інші форми доходу, наприклад, одержану орендну платню, одержані регресні вимоги тощо.

Зі свого боку учасники АСБ проаналізували більше 350 правил добровільного страхування, які зареєстровані у Нацкомфінпослуг та встановили, що розмір нормативу витрат на ведення справи є дуже різним за різними видами у різних компаній, але найчастіше, у 86,1% від всіх правил страхування, він становить 30-40%:

Розмір нормативу витрат на ведення справи	Кількість проаналізованих правил страхування	Частота використання, %
20%	12	3,4%
25%	13	3,7%
30%	126	35,9%
35%	29	8,3%
40%	147	41,9%

Розмір нормативу витрат на ведення справи	Кількість проаналізованих правил страхування	Частота використання, %
45%	14	4,0%
50%	10	2,8%
Разом	351	100,0%

З метою уникнення неоднозначного тлумачення вказаної норми, пропонуємо підпункт 1 пункту 5 Методики викласти у наступній редакції:

«1) за видами добровільного страхування – максимальна гранична частка нормативних витрат на ведення справи у страховому тарифі, розрахована страховиком відповідно до законодавства та зазначена ним у правилах страхування, що зареєстровані Державною комісією з регулювання ринків фінансових послуг України або Нацкомфінпослуг. Якщо страхова діяльність здійснювалась страховиком у звітному (податковому) періоді за одним видом страхування на підставі декількох правил добровільного страхування, для визначення нормативу витрат за таким видом страхування застосовується найбільша величина нормативу витрат на ведення справи, вказана у відповідних правилах добровільного страхування». Якщо правилами страхування не встановлено розміру нормативних витрат на ведення справи, то він визначається у розмірі 35 відсотків».

Введення Методики без надання страховикам перехідного періоду для приведення діяльності учасників ринку у відповідність до нових умов, створить штучні конкурентні переваги тим учасникам ринку, у яких на даний момент зареєстрований більший розмір нормативу витрат страховика у правилах страхування, тому що вони зможуть сплачувати більший розмір винагороди страховим посередникам без додаткового податку.

При цьому слід враховувати, що у зв'язку із змінами у кон'юктурі ринку, показниками збитковості та прибутковості кожного виду страхування, введення нових маркетингових підходів тощо правила страхування постійно змінюються, тому Методика повинна враховувати ситуації, коли до правил страхування та до нормативу витрат на ведення справи страховиком вносяться зміни (збільшуються або зменшуються). Запропонована редакція Методики не враховує звичайну практику роботи страховиків, залишає невизначеність, що при змінах у правилах страхування наражає страховиків на дискреційне застосування податковими органами санкцій та штрафів.

3. Аналіз наведених норм законодавчих актів щодо діяльності страхових посередників, в тому числі ухвалених змін до Податкового Кодексу України, дає підстави для висновку, що їх внесення створило юридичну невизначеність щодо ключових питань у застосуванні цих норм, а саме кола відповідних осіб, видів дій (послуг) страхових посередників, а отже і належного розрахунку податків.

Тому, застосування зазначених норм Податкового Кодексу України у запропонованому варіанті Методики буде мати наслідком виключно посилення адміністративного тиску на страховиків та страхових посередників з боку фіскальних органів, оскільки для визначення чи є в наявності податкова різниця відповідно до підпункту 141.1.3 Податкового Кодексу України необхідно провести ретельну перевірку страховика та страхових посередників, яка виходить за межі аналізу офіційної фінансової звітності. При цьому, таку перевірку мають пройти всі учасники цих відносин, незалежно від того чи сплачують вони «великі» (понад граничні) винагороди посередникам чи ні, і як наслідок інвестиційна привабливість страхового ринку у зв'язку з таким податковим навантаженням, відсутністю загальноприйнятих механізмів формування попиту і просування послуг значно зменшиться. Проведення такої роботи призведе до збільшення адміністративних витрат кожного страховика і, відповідно, до зменшення оподаткованого прибутку та надходжень до бюджету від страхової галузі. Окрім цього

зросте навантаження на співробітників фіскальних органів, які зобов'язані будуть здійснювати подібні перевірки.

Разом з цим, створення законодавчого поля з широкими дискреційними повноваженнями фіскальних органів, зокрема, щодо надання висновків, які особи відносяться до «інших осіб», які дії (послуги) відносяться до «послуг щодо укладання (продовження) договору», **створює значні корупційні ризики**, не відповідає принципу передбачуваності та юридичної визначеності.

4. Аналіз регуляторного впливу, розроблений Нацкомфінпослуг, зокрема Додаток І «Витрати на одного суб'єкта господарювання великого і середнього підприємництва, які виникають внаслідок дії регуляторного акта», не містить ніякої інформації щодо витрат, пов'язаних із веденням обліку, підготовкою та поданням звітності державним органам, в той час, коли лише **витрати кожного страховика України** на технічні розробки додатків до своїх програмно-облікових комплексів будуть становити від 35 тис. грн., що **за найменшими оцінками перевищать 9,2 млн. грн.** для 265 страховиків.

Також немає розрахунків щодо **переукладання договорів із посередниками та іншими особами**, що потребує значних адміністративних витрат платників податку (страховиків) на зміну облікової політики, внутрішніх процедур тощо. Ці додаткові адміністративні витрати страховика автоматично призведуть до зменшення бази оподаткування податком на прибуток.

Така невідповідність АРВ та фактичному стану справ доводить, що **Нацкомфінпослуг не врахував всіх альтернатив та спотворює можливі наслідки прийняття Методики саме у такій редакції.**

У Додатку 2 «Бюджетні витрати на адміністрування регулювання для суб'єктів великого і середнього підприємництва» зазначені витрати бюджету лише тільки Нацкомфінпослуг як державного органу, але **не враховуються витрати податкових органів по перевірці нарахувань вищгород за послуги щодо укладання (продовження) договору страхування.**

Тобто **відстежити регуляторний вплив** Проекту Розпорядження на підставі підготовленого Нацкомфінпослуг АРВ **неможливо.**

5. Нацкомфінпослуг у АРВ приводить неспівставні дані, перекручує поняття, що призводить до невірних посилів та висновків щодо варіантів вирішення проблеми. Так, наприклад, Нацкомфінпослуг зазначає, що «протягом тривалого періоду є неприйнятною ситуація на ринку страхування, коли **частка загальних витрат страховиків у валових страхових преміях, отриманих страховиками, перевищує 70%**, що, як наслідок, негативно впливає на платоспроможність страховиків, оскільки страхові виплати страховики повинні здійснювати за рахунок власного капіталу, що може призвести в майбутньому до неплатоспроможності таких страховиків та визнання їх банкрутами». Але таке твердження повністю невірне, так як до витрат страховиків відносяться також і всі страхові виплати. Тобто страховики не тільки не задіють власний капітал для виплат страхових відшкодувань (за 2018 рік виплатили 12,9 млрд. грн. страхових відшкодувань), алей й не використовують навіть всі кошти резервів – розмір страхових резервів зріс з 21,0 млрд. грн. за 2017 рік до 26,7 млрд. грн. за 2018 рік, що у разі вище сукупних страхових виплат. Тобто відсутні будь-які негативні наслідки, про які зазначає у АРВ Нацкомфінпослуг, навпаки, за підсумками 2018 року страховики України отримали 45,5 млрд. грн. страхових премій, що дало змогу отримати дохід від реалізації послуг страхування у розмірі 29,4 млрд. грн. та сплатили 1,17 млрд. грн. лише одного податку на прибуток.

Згідно консолідованих звітних даних за 2018 рік всі адміністративні, операційні, фінансові, надзвичайні та інші витрати, включаючи витрати, пов'язані з укладанням та

продлонгацією договорів страхування (аквізиторські витрати) по відношенню до страхових платежів становили лише 44,5%, а не «перевищує 70%», як визначає у АРВ Нацкомфінпослуг. Тому перекинування звітних даних у АРВ щодо Методики визначення нормативу витрат на виплати **виключно** страховим посередникам та спроби підміни їх з розрахунками «середнього рівня загальних витрат страховиків у валових страхових преміях», тобто **всіх витрат страховика, включаючи страхові виплати**, в той час, як згідно офіційним статистичним даним за 2018 рік витрати, пов'язані з укладанням та продлонгацією договорів страхування (аквізиторські витрати) по відношенню до страхових платежів становили лише 21,3%, призводить до певних висновків. Можна зробити резюме, що визначення проблеми у АРВ Нацкомфінпослуг зроблено цілком невірне, що призвело до невірної вибору способу досягнення цілей проекту Методики, тому такий проект не може бути прийнятий у запропонованій редакції, потребує доопрацювання, в тому числі і аналізу та оцінки інших альтернативних способів досягнення цілей.

6. Згідно ст. 141.1.3 Податкового Кодексу України «фінансовий результат до оподаткування страховика збільшується:

на позитивну різницю між сумою будь-яких виплат (винагород) страховим посередникам та іншим особам за надані послуги щодо укладання (продлонгації) договорів страхування та сумою нормативу витрат на виплати страховим посередникам, **розрахованих за методикою, визначеною уповноваженим органом, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, за погодженням з центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну фінансову політику».**

Затвердження Методики з визначення нормативу витрат на виплату страховим посередникам Нацкомфінпослуг суперечить положенням ПКУ та Положенню «Про Нацкомфінпослуг», затвердженого Указом Президента України від 23 листопада 2011 року № 1070/2011 за наступними підставами:

Податковий кодекс України регулює відносини, що виникають у сфері справляння податків і зборів, зокрема визначає **вичерпний** перелік податків та зборів, що справляються в Україні, та **порядок їх адміністрування**, платників податків та зборів, їх права та обов'язки, компетенцію контролюючих органів, повноваження і обов'язки їх посадових осіб під час адміністрування податків, а також відповідальність за порушення податкового законодавства(ст. 1.1 ПКУ)

Згідно ст. 3.1 ПКУ «податкове законодавство України складається з Конституції України; цього Кодексу; Митного кодексу України та інших законів з питань митної справи у частині регулювання правовідносин, що виникають у зв'язку з оподаткуванням митом операцій з переміщення товарів через митний кордон України (далі – законами з питань митної справи); чинних міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України і якими регулюються питання оподаткування; нормативно-правових актів, прийнятих на підставі та на виконання цього Кодексу та законів з питань митної справи; рішень Верховної Ради Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування з питань місцевих податків та зборів, прийнятих за правилами, встановленими цим Кодексом».

Згідно ст. 14.1.1¹ ПКУ **адміністрування податків, зборів, митних платежів, єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування (далі – єдиний внесок) та інших платежів відповідно до законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи (далі - податків, зборів, платежів) – це сукупність рішень та процедур контролюючих органів і дій їх посадових осіб, що визначають інституційну структуру податкових та митних відносин, організовують ідентифікацію, облік платників податків і платників єдиного внеску та об'єктів оподаткування, забезпечують сервісне обслуговування**

платників податків, організацію та контроль за сплатою податків, зборів, платежів відповідно до порядку, встановленого законом.

З огляду на визначення терміну адміністрування податків, адміністрування полягає в організації комплексу заходів, спрямованих на забезпечення виконання законодавчих та нормативно-правових актів, в тому числі шляхом встановлення переліку витрат страховика, які впливають збільшення/зменшення фінансового результату до оподаткування.

У п. 2 Методики передбачено, що дана Методика застосовується виключно для цілей абз. 3 п. 141.1.3 ПКУ для регулювання відносин у сфері оподаткування страховиків. З урахуванням вищевказаних норм ПКУ та безпосередньо завдання Методики, закріпленого в п. 2 Методики, встановлення порядку нарахування податку на прибуток, коригування фінансового результату до оподаткування належить до виключної компетенції податкових органів.

Крім того, відповідно до ст. 19 Конституції України органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України.

Стаття 4 Положення «Про Нацкомфінпослуг», затвердженого Указом Президента України від 23 листопада 2011 року № 1070/2011, **визначає виключний перелік Методик**, що відносяться до діяльності страховиків, які встановлює та затверджує Нацкомфінпослуг, зокрема вона:

«б. Нацкомфінпослуг для забезпечення виконання покладених на неї завдань і функцій **має право:**

п.15) – встановлювати вимоги до методики розрахунку викупної суми за договором страхування життя;

п.26) – розробляє відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку методичних рекомендацій щодо їх застосування під час ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності у фінансових установах;

п.51) – переліку посередницьких послуг у сфері страхування та перестраховання;

п.55) – встановлює методику формування страхових резервів із страхування життя;

п. 65) – затверджує методику визначення звичайної ціни страхового тарифу»

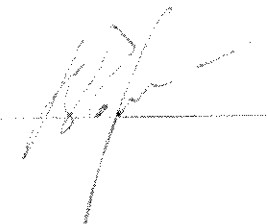
Затвердження Методики нормативу виплати винагороди страховим посередникам для цілей оподаткування діяльності страховика не входить до компетенції Нацкомфінпослуг та неможливо без попередньої зміни в Положенні «Про Нацкомфінпослуг».

ПРОСИМО:

не погоджувати Проект Розпорядження та Методики визначення нормативу витрат на виплати страховим посередникам, оприлюднений Нацкомфінпослуг 10 червня 2019 року, у запропонованій редакції.

З повагою,

Генеральний директор

Черняхівський В.В.